

Notizbuch eines Beamten der Mætopolis in Thessalonike aus dem Anfang des XW. Jahrhunderts.

§ 1. Überlieferung.

Die unten veröffentlichten Notizen habe ich vor vier Jahren in Paris aus cod. Graecus 2953 der Bibliothèque Nationale abgeschrieben. Dieser Kodex, eine Bombycinhs des XIII. Jahrh.¹⁾, enthält zum größten Teil Reden des Rhetors Aristides mit Scholien. Anfang (*Παναθηναϊκός*) und Ende (*Ἱεροὶ λόγοι*) sind verstümmelt; zur Ergänzung dieser schon früh entstandenen Lücke sind offenbar bei der ziemlich alten Buchbindung im Anfang und am Ende des Bandes 16 unbeschriebene Papierblätter zugefügt worden. Diese Blätter hat jedoch später ein Besitzer des Kodex zur Eintragung seiner persönlichen Notizen benutzt; der größte Teil von ihnen wird hier unten mitgeteilt. Ich gebe den Text dieses Notizbuches genau wieder und im derselben Reihe, in der die Notizen im Kodex sich folgen; zur Erleichterung der Hinweise habe ich die Notizen numeriert. Einige wenige und ganz unbedeutende Schreibfehler habe ich stillschweigend korrigiert. Fast alle diese Notizen sind, zu verschiedenen Zeiten und mit Benutzung verschiedener Tinten, von ein und derselben Hand geschrieben worden, von der auch viele Scholien und Randnotizen im Aristidestext herrühren.²⁾ Die flüchtige, durchaus nicht sorgsame Schrift verrät einen gelehrten Schreiber; außer den gewöhnlichen Abkürzungen sind tachygraphische Zeichen für die Wörter *νομίσματα*, *ὑπέρπυρα*, *ἰνδικτιῶν* usw. verwendet; bei Indikations- oder Jahreszahlen ist auf jeden Zahlbuchstaben die Endung der Ordnungszahl (*-ου*, *-ης* usw.) gesetzt. Jede Notiz beginnt und schließt mit einem Kreuzzeichen; auch die an der Spitze stehende Anrufung Christi (Nr. 1) zeigt fromme Tradition. Das häufige Durchstreichen und Korrigieren bei einzelnen Wörtern verrät den flüchtigen und streng persönlichen Charakter der Notizen.

1) H. Omont, Inventaire sommaire des manuscr. Grecs de la Bibl. Nationale Bd. III S. 69 ff.

2) Z. B. f. 59^r (Anfang der Periklesrede) „εἰ . . . μηδὲν μᾶλλον ἐκινδύνευε“: *Εἰ γὰρ ἐκινδύνευε νομισθῆναι χρηστόν, τὸ λέγειν πρὸς χάριν ἀντὶ τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα, οὐδὲν ἦν μᾶλλον εἰς βλάβην*: + (Vgl. auch ff. 64^v, 86^r, 96^v, 102^v u. a.).

§ 2. Text.

f. A': + ὦ Χριστὲ Ἰησοῦ βοήθει μοι:

1. + τῆ $\bar{\kappa}$ τοῦ φεβρ. *ινδ*(ικτιῶνος) *ιβ* ἔδωκα τῷ τούρκῳ τῷ μπέῃ ὑπὲρ τῆς Καλῆς ὅτε ἠγόρασα αὐτὴν ἐξ αὐτοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας Ἀληθινοῦ τοῦ Ἀλιάξη κατέναντι τοῦ Σαμαμίνθου τοῦ Περιδικάρη καὶ τοῦ Ἀληθινοῦ τοῦ μεσίτου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου κυροῦ Ἀντωνίου ἄσπρα διακόσια ἑβδομήκοντα· ἐλειπάσθην αὐτῷ πρὸς τὰ φ καὶ ἄσπρα σλ καὶ ἐτάχθη δοῦναι αὐτῷ ταῦτα εἰς ἓνα μῆνα: +

2. + τῆ *ιγ* τοῦ μαρτίου *ινδ*. *ιβ* ἔδωκα Ἀλιάξη τῷ Ἀληθινῷ ἔμπροσθεν τοῦ Βλαχερνίτου διὰ τὴν αἰχμάλωτον τὴν Μαρίτζαν ἄσπρα μβ: +

3. + τῆ *ε'* τοῦ φεβρουαρίου *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ Γαζῆς κύρ Παῦλος ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς <κλήρου> τῶν παναγιωτάτων Ἀσωμάτων ἄσπρα κε.

4. + τῆ $\bar{\epsilon}$ τοῦ μαρτίου *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ θεοσεβέστατος ἱερεὺς καὶ χαρτουλάριος ὁ Καλόθետος τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς πάνυπεράγνου Θεομήτορος τῆς Ἀχειροποιήτου ὑπέρπυρα γ ἐξ ὧν ἦσαν τὰ μὲν ἑνδεκα ἄσπρα παλαιὰ καὶ τὰ δέκα ἑλαφρὰ καὶ χαλκᾶ. +

5. + τῆ ὀρθόῃ τοῦ μαρτίου μηνὸς *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶς Γαλαδιάτης ὁ χαρτουλάριος τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς ἐνυποστάτου θεοῦ λόγου τῆς Ἀγίας Σοφίας ὑπέρπυρα β: +

6. + τῆ *ιδ* τοῦ ἀπριλίου *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶ Σγουρός ὁ χαρτουλάριος τοῦ ἀγίου Δημητρίου ὑπέρπυρα δύο· ἀπὸ τοῦ καινισχίου τῶν ἐκτὸς χωρίων τῆς Σούθης καὶ τοῦ Βορένου καὶ τοῦ δεκάτου τῆς αὐλῆς τῆς πλησίον τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ τόπου τοῦ Ἀγίου Δημητρίου οὐδὲν μοι δέδωκεν ὁ χαρτοφύλαξ· ἄπερ ἐμέρισαν μετὰ τοῦ Εὐμαθίου καὶ τῶν λοιπῶν δομεστίκων:

7. + μηνὶ *ιουνίῳ* $\bar{\kappa}\epsilon$ *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ Καβάσιλας ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ ὑπέρπυρα β ἀφ' ὧν ἦσαν ἄσπρα ια χαλκᾶ καὶ ἑλαφρὰ:

8. + μηνὶ *αγούστῳ* *ινδ*. *ιβ* ἔδωκέ μοι ὁ Καβάσιλας πάλιν ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ ὑπέρπυρα γ διὰ τὸ ἑξάμηνον τῆς *ιγ'* *ινδικτιῶνος*: —

9. + μηνὶ *ιουνίῳ* $\bar{\varsigma}$ *ινδ*. α' ἐλάβομεν διὰ τῆς Δούκαινας ἀπὸ τῆς Ραδηνῆς νομίσματα ε καὶ ἐδόθη ἐνέχυρον σταυρὸς χρυσοῦς μετὰ μαργάρων καὶ ὑελίων(?) ἀμεθυσίων χοχλίτων(?) καὶ ἐγκόλιον μαλαγαμάτινον ἀγιοκωνσταντινᾶτον: —

10. (f. 1^r.) + ἐν μηνὶ *Νοεμβρίῳ* *ινδ*. *ιγ* ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶς Καλόθետος ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ἀχειροποιήτου ὑπέρπυρα γ καὶ ὀφείλουσι λογισθῆναι εἰς τὴν *ιβ* *ινδικτιῶνα*. +

Notiz 2 ist nach Nr. 3 zwischen den Linien geschrieben. 6. *ἀπριλίου* (immer). 9. *ὕελίων* und *ἀμεθυσίων* habe ich nach Miklosich-Müller, Acta et Diplomata Bd. I S. 686; II S. 566—567 gelesen.

11. + καὶ ἀπὸ τῶν πανηγύρεων τῶν κλήρων ἄσπρα λ +

12. + μηνὶ δεκεμβρίῳ δεκάτῃ *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ θεοσεβέστατος ἱερεὺς ὁ Γαλαδιώτης ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ἀγίας Σοφίας ὑπέρπυρα β καὶ ὀφείλουσι λογισθῆναι εἰς τὴν *ιβ* *ινδικτιῶνα*.

13. τῷ αὐτῷ μηνὶ ἔδωκέ μοι ὁ Μουζάλων κῦρ Βαρθολομαῖος ἀπὸ τῶν ἐννέα νομισμάτων ὧν μοι ὀφείλει ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μαΐου τῆς *ιβ* *ινδικτ.* ἕως δι' ὄλου τοῦ ὀκτωβρίου τῆς *ιγ'* *ινδ.* νομίσματα ς καὶ ὀφείλει μοι καὶ γ: ἐδόθησαν καὶ αὐτά (die letzten drei Worte sind zwischen den Linien geschrieben).

14. μηνὶ δεκεμβρίῳ ἔδωκέ μοι ὁ Γεώργιος ὁ τοῦ Πρωτομακελλαρίου νομίσματα ἐννέα: ἀφ' οὗ μηνὸς καὶ ἄρχονται τὰ δευτέρια μετὰ τοῦ Πόθου καὶ τοῦ Γεωργίου: +

15. μηνὶ ἰανουαρίῳ *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶ Σίμων ἀπὸ τοῦ ἐλαιῶνος τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ἄσπρα *υη.* ἦν δὲ τὸ καθόλου τίμημα τοῦ ἐλαιῶνος νομίσματα ζ.

16. ἔλαβον εἰς τὴν *ιβ* *ινδικτ.* ἀπὸ τῆς εισοδίας τοῦ Ἀγίου Δημητρίου σίτου κοιλὸν α₁ (= 1½) καὶ κριθῆς α.

17. ἔδωκέ μοι ὁ Γαληδιώτης ἱερεὺς πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ξ̄ ἄσπρων τοῦ κλήρου τῆς Ἀγίας Σοφίας ἄσπρα ι: —

18. ἔλαβον ἀπὸ τοῦ κλήρου τῶν παναγιατώτων Ἀσ<ωμάτων> ὑπὲρ τῆς *ιβ* *ινδ.* ὑπέρπυρα δύο: —

19. + μηνὶ ἀπριλίῳ κθ̄ *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ ἱερομνήμων ὁ Χοντροχείλης διὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Μάζαρη νομίσματα ἐν ἡμῖσιν ἐξ ὧν ἦσαν ἄσπρα *ιξ* παλαιά: ἔλαβον δὲ αὐτὰ διὰ τὸν κλῆρον τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ + καὶ αὐθις σταυρᾶτα β (die letzten drei Worte durchgestrichen).

20. + μηνὶ μαΐῳ λ *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶς κῦρ Σίμων ὁ Χαλκεόπουλος ὁ καὶ χαρτουλάριος τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τοῦ Ἀγίου Δημητρίου διὰ τὴν *ιγ'* *ινδικτ.* ἦτις ἐπληρώθη κατὰ τὸν μαΐον ὑπέρπυρα μόνα β.

21. + μηνὶ ἰουνίῳ *ιξ* *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ ἀδελφός μου κῦρ Ἀντώνιος ἀπὸ τοῦ λογαριασμοῦ τοῦ κλήρου τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ ὃν ἐποίησαν μέχρι τῆς *ιξ* τοῦ ἰουνίου τῆς *ιγ'* *ινδ.* σταυρᾶτα δύο. καὶ ὄφειλον διαβιβασθῆναι μοι εἰς δύο τόπους κληρικῶν καὶ ἀπόντος μου διεβίβασάν με εἰς ἓνα ἡμῖσιν (?) +

22. + μηνὶ ἰουνίῳ λ *ινδ.* *ιγ'* ἔδωκέ μοι ὁ Βλαχευτίτης παραγγελθεὶς παρὰ τοῦ Καρδάμη κῦρ Ἰωάννη, ὑπὲρ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀγίας Σοφίας ὑπέρπυρα τέσσαρα καὶ ὀφείλουσι διαβιβασθῆναι εἰς τὴν ^{*ιγ'*} *τροίτην* (sic) *ινδικτ.*: +

12. δεκεβρίῳ (immer).

23. + μηνὶ ἰουλίῳ δεκάτῃ ἰνδ. ἰγ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῶν παναγιωτάτων Ἀσωμάτων διὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου νομίσματα τρία ἕξ ὧν ἦσαν τὰ ἡμισυ παλαιὰ καὶ ὀφείλουσι διαβιβασθῆναι εἰς τὴν ἰβ ἰνδ. ἕως τοῦ ἰανουαρίου. ἔλαβε δὲ ὁ κλῆρος ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ διὰ τὴν ἰβ ἰνδ. ὑπὲρ τοῦ βιβαρίου αὐτοῦ νομίσματα τ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνοικίου τοῦ καραβίου τὴν αὐτὴν ἰνδικτ. νομίσματα τ: +

24. (f. 1^v) + μηνὶ ἰουλίῳ ἰα ἰνδ. ἰγ ἔδωκέ μοι ὁ Μουζάλων ἀπὸ τοῦ ἐνοικίου τῶν ἐργαστηρίων σταυρᾶτα κβ καὶ ἄσπρα ε παλαιὰ καὶ ὀφείλουσι καταλογισθῆναι εἰς τὸ ἑξάμηνον τῆς ἰγ ἰνδικτ. ὅπερ ἐπληρώθη ἕως τῆς τριακοστῆς τοῦ ἀπριλλίου ἀρξαμένου τοῦ ἑτέρου ἀπὸ τῆς α' τοῦ μαΐου.

25. + μηνὶ αὐγουστῷ ἰα ἰνδ. ἰγ ἔδωκέ μοι πάλιν ὁ Μουζάλων ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ παρόντος τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τοῦ γαμβροῦ μου τοῦ Χωνειάτου πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν θ νομισμάτων καὶ τοῦ ἑξαμηναίου τοῦ πληρωθέντος ἕως τῆς τριακοστῆς τοῦ ἀπριλλίου ὡς δεδῆλωται ἄνωθεν σταυρᾶτα ιζ: +

26. + μηνὶ νοεμβρίῳ ζ ἰνδ. ιδ⁷ ἔλαβον ὀρισμῶ τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κῆρ Συμεῶν ἀπὸ τῶν ἐννέα νομισμάτων ὧν μοι ὀφείλεν ἕως τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὀκτωβρίου ὑπὲρ δύο χρόνων παρελθόντων ἄσπρα ν ἀπὸ τοῦ ἰεφομονάχου κυροῦ Γρηγορίου τοῦ κατὰ κόσμον Πόθου. λείπονται καὶ τὰ λοιπά: +

27. τῷ αὐτῷ <μηνὶ> ἔλαβον ἀπὸ τῆς πανηγύρεως τῆς Ἀγίας Σοφίας ἄσπρα ι' καὶ ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ ἀγίου Δημητρίου διὰ τὴν πανήγυριν ἄσπρα ιβ.

28. + καὶ ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ἀχειροποιήτου ἄσπρα ιγ.

29. + καὶ ἀπὸ τῶν Ἀγίων Ἀγγέλων ὑπὲρ τῶν ἑξαμερίων καὶ ὀκταμερίων τῶν πανηγύρεων ἄσπρα κθ.

30. + μηνὶ νοεμβρίῳ κγ ἰνδ. ιδ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀχειροποιήτου παρὰ τοῦ χαρτουλαρίου ἱερέως κυροῦ Καλοθέτου νομίσματα γ' καὶ ὀφείλει καταλογισθῆναι αὐτὰ εἰς τὴν ἰγ' ἰνδικτ.: +

31. κρατεῖ ὁ σακελλάριος ὁ Ἀλμυριώτης ζητούλιν ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς ἑξαμερίας καὶ ὀκταμερίας τῶν Ἀσωμάτων κατὰ τὴν ἰγ ἰνδικτ. ἄσπρα α' καὶ εὔρε πρόφασιν νὰ δώσῃ εἰς κόσμον τοῦ εὐαγγελίου νομίσματα δ καὶ εἰς σκάμνους καὶ εἰς ἄλλας προφάσεις ματαίας.

32. ὀφείλουσιν ἀπὸ τοῦ αὐθέντου μας τοῦ δεσπότης ζητούλιν ἕτερον ἀπὸ τῆς ὀκταμερίας τῆς Ἀχειροποιήτου καὶ τῶν Ἀσωμάτων εἰς τὴν ἰγ ἰνδ. ἄσπρα ς: +

33. + μηνὶ ἰανουαρίῳ ε' ἰνδικτ. ιδ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς παναχράντου Ὁδηγητρίας ἀπὸ τοῦ Πρωτομακελλαρίου διὰ τοῦ

23. ἰουλίῳ (immer).

νιοῦ αὐτοῦ ἄσπρα ιδ· καὶ ὀφείλουσι λογισθῆναι εἰς τὸ παρελθὸν ἔξαμηναῖον τὸ ἕως τοῦ ὀκτωβρίου τῆς ιδ ἰνδικτ.: †

34. ἔλαβον ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῶν παναγιατώτων Ἀσωμάτων παρὰ τοῦ μεγάλου σακελλαρίου τοῦ Ἀλμυριώτη τῆ γ' τοῦ φεβρουαρίου τῆς ιδ ἰνδικτ. νομίσματα πέντε ἄνεν ἄσπρων β καὶ ὀφείλουσι διαβιβασθῆναι εἰς τὴν ιδ ἰνδικτ. μέχρι τῆς πρώτης τοῦ ἰανουαρίου: ~

35. ἔδωκέ μοι ὁ σακελλίου ὁ Μάξαρης ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ Ἄγλου Μηρᾶ κατὰ τὴν τρίτην τοῦ μαρτίου τῆς ιδ ἰνδικτ. νομίσματα β· παρῆλθον δὲ ἀπὸ τοῦ ἰουνίου μηνὸς ἀφ' οὗ ἐγέ(γρετο) ὁ λογαριασμὸς ἕως τῆς γ' τοῦ μαρτίου μῆνες Η' (= 18½): +

36. (f. 2^r) + τῆ κδ τοῦ ἰουλίου τῆς τρεχούσης ιδ^{ns} ἰνδικτ. ἀπέστειλέ μοι ὁ σακελλίου ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ Ἄγλου Μηρᾶ σταυρᾶτα ζ καὶ παρῆλθον ἀφ' οὗ ἐγένετο ὁ λογαριασμὸς ἀπὸ τῆς ιζ τοῦ ἰουνίου τῆς ιγ ἰνδ. μέχρι τῆς κ τοῦ ἰουλίου χρόνος εἰς καὶ μὴν καὶ ἡμέραι δ': +

37. + μηνὶ αὐγούστῳ ε ἰνδικτ. ιδ^{ns} ἔλαβεν ὁ μέγας σακελλάριος ὁ Ἀλμυριώτης ἀπὸ τοῦ Καρδάμη κῦρ Ἰωάννου διὰ τὸ βιβάριον τοῦ Τρωίλου διὰ τὸ ἔξαμηναῖον τὸ παρελθὸν τῆς ιδ^{ns} ἰνδικτ. νομίσματα ρν· καὶ ἔδωκέ μοι ὁ ἀδελφός μου λαβῶν αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ σταυρᾶτα ὀκτώ· εἰσι δὲ οἱ κληρικοὶ διὰ πάντων μ: +

38. + μηνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδικτ. ιε' ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Σκουταριώτου διὰ τὴν ὀκταμερίαν τοῦ κλήρου τῶν Ἀσωμάτων ἄσπρα κα· τὸν αὐτὸν μῆνα διὰ τὴν ὀκταμερίαν τῆς Ἀχειροποιήτου ἄσπρα ιδ ἀπὸ τοῦ παπᾶ Καλοθέτου· ἦν δὲ τὸ συναχθῆν ἅπαν ἄσπρα γ.

39. + ἔδωκέ μοι ὁ παπᾶς κῦρ Σίμων ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τοῦ Ἄγλου Δημητρίου ἄσπρα λβ καὶ ὀφείλουσι διαβιβασθῆναι εἰς τὴν ιδ ἰνδικτιῶνα ἦτις ἐτελειώθη κατὰ τὴν συνήθη τάξιν τοῦ κλήρου μέχρι τῆς α^{ns} τοῦ μαΐου τῆς ιδ^{ns} ἰνδικτ.

40. + ἔλαβον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κλήρου ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ ἠ ἰνδ. ιε^{ns} σίτου κοιλὰ α καὶ κριθῆς α.

41. + μηνὶ νοεμβρίῳ γ ἰνδ. ιε^{ns} ἔλαβον παρὰ τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀγίας Σοφίας ἱερέως κῦρ Κωνσταντίνου ὑπερ τῆς ιδ ἰνδικτ. μόνα ἄσπρα λξ.

42. ἀπὸ δὲ τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἄγλου Δημητρίου οὐκ ἔλαβόν τι διότι προεβάλλετο ὁ χαρτοφύλαξ ὅτι παρῆνεν ἀντὰ ὁ δεσπότης καὶ ἀπέμειναν παρ' αὐτοῦ τὰ ζητούγια: +

43. + μηνὶ νοεμβρίῳ ἰνδ. ιε^{ns}, ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Σταυρακίου ὑπερ τοῦ κλήρου τῆς Ὁδηγητοῦ διὰ τὸ παρελθὸν ἔξαμηναῖον τῆς ιδ^{ns} ἰνδικτ. ἄσπρα ιδ.

37. τὸν Τρωίλον? 38. σεπτεβρίῳ (immer). 39. Statt λβ hat der Schreiber früher κα geschrieben.

44. + μηνὶ ἰανουαρίῳ ἰδ ἰνδ. $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῶν παναγιωτάτων Ἀσωμάτων ἄσπρα ἰδ καὶ εἰσι ὑπὲρ τῆς ἰδ^η: ἰνδ.: +

45. + ἔδωκέ μοι ὁ χαρτουλάριος τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ὑπὲρ τῆς ἰδ^η: ἰνδ. ἄσπρα λα.

46. + ἀπὸ τῶν ἐννέα νομισμάτων τῶν ἐργαστηρίων ὧν εἶσε τῶ Μουζάλωνι ὁ ἄγιος ὁ Θεσσαλονίκης καὶ τῶν δώδεκα ἄπερ ἔμελλον λαβεῖν ὑπὲρ τῶν παρελθόντων δύο χρόνων, ἔλαβον ὀρισμῶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τιμωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῦ μου κυροῦ Ἰωσήφ τοῦ Κυβουριαρίου ἄσπρα ν ἐν μηνὶ φεβρουαρίῳ ἰνδ. $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$.

47. + μηνὶ ἀπριλίῳ $\overline{\iota\epsilon}$ ἰνδ. $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἔδωκέ μοι ὁ Καβάσιλας ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ νομίσματα β.

48. + ἀπὸ τῶν κ̄ε νομισμάτων ὧν ὤφειλεν ἡμῖν ὁ Μουζάλων ἐνοίκιον τῶν παρ' αὐτοῦ κατεχομένωσιν μυρεψ(ικῶν) ἐργαστηρίων μέχρι τῆς πρώτης τοῦ μαῖου τῆς $\overline{\iota\epsilon}$ ἰνδικτ. τοῦ $\overline{\varsigma\delta\lambda}^{\sigma\upsilon}$ (= 1422) ἔτους, ἔδωκεν ἡμῖν διὰ τοῦ δεφένσορος τοῦ Φακρασῆ νομίσματα $\overline{\iota\epsilon}$ καὶ ὀφείλει καὶ δέκα καὶ ἄρχεται ὁ καιρὸς τοῦ δευτέρου ἐξ(αμνηταίου) ἀπὸ τῆς $\overline{\alpha\eta}$ τοῦ μαῖου τῆς $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἰνδ.

49. + μηνὶ ἰουνίῳ $\overline{\iota\gamma}$ ἰνδ. $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ $\overline{\varsigma\delta\lambda}^{\sigma\upsilon}$ (= 1422) ἔτους (ἡμέρα) Σαββάτῳ ὀρισμῶ τοῦ δυσ(σ)εβοῦς Ἀμουράτη τοῦ αὐθέντου τῶν Τούρκων ἀπεκλείσ(σθη ἢ Θε)σσαλονίκη διὰ τοῦ Μπαράκου (?) τοῦ Βρανέως (?) καὶ ἡγματοῦσθη (καὶ ἄ)πασα ἢ Καλαμαρία.

50. (f. 2^r) + μηνὶ ἰουλίῳ $\overline{\kappa}$ ἰνδ. $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἔδωκέ μοι (ὁ) πρωτοπαπᾶς ὁ Χαλκεόπουλος ἀπὸ (τοῦ κλήρου) τῶ εὐαγοῦς θελοῦ ναοῦ τῆς Ἀχειροποιήτου νομίσματα δύο· πλὴν ἦσαν τὰ πάντα παραχαραγμένα χαλκᾶ καὶ παλαιά, ὀφείλουσι δὲ λογισθῆναι αὐτὰ εἰς τὴν $\overline{\iota\epsilon}$ ἰνδ. +

51. + μηνὶ ὀκτωβρίῳ $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἰνδ. πρώτης ἔδωκέ μοι ὁ Καβάσιλας διὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ νομίσματα β καὶ ὀφείλει λογισθῆναι εἰς τὴν $\overline{\iota\epsilon}$ ἰνδικτ. πληρωθεῖσαν δι' ὄλου τοῦ ἀγούστου· τῷ αὐτῷ ἔδωκέ μοι ὁ τοῦ πρωτεκδικίου τοῦ Χαρίτωνος γαμβρὸς διὰ τὸν κλήρον τῆς Ὀδηγητρίας ἄσπρα ἰβ καὶ ὀφείλει λογισθῆναι εἰς τὸ μέχρι τοῦ μαῖου ἐξαμνηταίου τῆς $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ ἰνδικτ.: +

52. + μηνὶ φεβρουαρίῳ $\overline{\kappa\theta}$ ἰνδ. $\overline{\beta\alpha}$ ἔδωκέ μοι ὁ πρωτοπαπᾶς ὁ Χαλκεόπουλος ὑπὲρ τῆς $\overline{\iota\epsilon}^{\eta\zeta}$ καὶ τῆς $\overline{\alpha\eta}$ ἰνδικτ. ἄσπρα λζ ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀχειροποιήτου τὰ μὲν κη εἰς τὴν $\overline{\iota\epsilon}$ ἰνδικτ. τὰ δὲ θ εἰς τὴν $\overline{\beta}$ (korrigiert in $\overline{\alpha}$) φεβρ. ὀφείλει καὶ ὁ Καλόθετος ἱερεὺς τὴν $\overline{\beta\alpha}$.

(Diese Linie findet sich genau so im der Hs. Vgl. unten S. 154.)

53. + μηνὶ δεκεμβρίῳ ἰνδικτ. $\overline{\delta\eta}$ δέδωκα πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν σεβαστὸν τὸν Μυρεψὸν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀνδριανοῦ τοῦ Τζουμαριστοῦ

49 Wohl Βαράγκου τοῦ Βρενέζεω. Vgl. Laon. Chalkokondyles S. 181, 20. 218, 18.

λόγῳ τοῦ Παξιμαδᾶ σταυρᾶτα νομίσματα πολιτικά ὀκτώ· διὰ τὰ ἑκατὸν ἄσπρα ἢ δέδωκεν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ πρὸς τὴν φαμίλιαν μου· ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πενήκοντα ἄσπρων τῶν παλαιῶν ὧν ἔλαβεν ἡ φαμίλια μου ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ ἀπὸ τοῦ Ἀλουσιάνου γραφῇ καὶ λόγῳ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Σεβαστιανοῦ, δέδωκα αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ μηνὶ ἐλθούσης τῆς φαμίλλας μου ἐνταῦθα καὶ ἐνώπιον Ἀνδριανοῦ τοῦ Τζυμαριστοῦ, φλωρία ἑπτὰ βενέτικα εἰς νομίσματα κη'.

54. μηνὶ Ἰανουαρίῳ β^α Ἰνδικτ.. δ^{ης} ἔδωκα τῷ αὐτῷ ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ ὅτε ἦν ὁ Ἀηζικός καὶ ὁ Χρυσοκέφαλος σταυρᾶτα νομίσματα δ.

55. + μηνὶ μαρτίῳ ε̄ Ἰνδικτ. ἰδ^{ης} ἔδωκα τῷ ἄρχοντι τῷ Σεβαστιανῷ ἡμέρᾳ τρίτῃ ὅτε ἀπηρχόμην προσκυνῆσαι εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Ὁδηγήτριαν δουκατόπουλα νομίσματα δ:

56. + μηνὶ μαΐῳ ᾱ Ἰνδικτ. θ^{ης} ἔδωκα τῷ αὐτῷ σταυρᾶτα νομίσματα δύο:

57. μηνὶ Ἰουνίῳ κθ̄ Ἰνδικτ. θ^{ης} ἔδωκα τῷ αὐτῷ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ σταυρᾶτα νομίσματα δύο:

58. + ἐπειδὴ τὰ ἄνωθεν τετρακόσια πενήκοντα ἄσπρα τὰ παλαιὰ τὰ δοθέντα παρὰ τοῦ Ἀλουσιάνου πῆ φαμίλια μου λόγῳ τοῦ Σεβαστιάνου¹⁾ γίνονται νομίσματα λβ. δέδωκα καὶ ἐγὼ αὐτῷ τῷ Σεβαστιανῷ ὡς δηλοῖ ὁ ἄνωθεν λογαριασμὸς νομίσματα λβ^ι" (= 32 ½) διὰ πάντων. ἐξήτησα δὲ πολλάκις παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν καὶ ὑπέσχετο εὑρεῖν καὶ δοῦναί μοι αὐτὴν ἦν ἐξέθετο ὁ υἱὸς μου κῦρ Μανουήλ, λέγω αὐτοῦ τοῦ Σεβαστιανοῦ τοῦ Παξιμαδᾶ. ἀλλὰ καὶ ὅτε ἐνόσει αὐτὸς ὁ Σεβαστιανὸς ἀπῆλθον καὶ εἶδον αὐτὸν καὶ δις καὶ τρις καὶ εἶπον περὶ τούτου πολλάκις τὸν συγγενῆ αὐτοῦ τὸν Μηλοτῶννη (?) ὅτι ἐν ἰσασμένῳ καὶ ὀφείλει δοῦναί μοι τὴν ἀπόδειξιν καὶ εἰπεῖν αὐτὸν ταῦτα πρὸς αὐτόν· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ διὰ τοῦ Λιγερωῦ τοῦ ἐν τῷ αὐτοῦ ἐργαστηρίῳ πολλάκις ἐμήνυσα τὸ περὶ τούτου: +

(Das folgende Drittel des f. 2^v ist leer.)

59. + μηνὶ ὀκτωβρίῳ κξ̄ Ἰνδικτ. δ^{ης} ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Κοινοῦπῃ ὅστις ἦν ἔνοχος τοῦ Κοινοκόμετρον μετὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ τε Τζαμπλάκωνος τοῦ υἱοῦ τοῦ Καβαλλαρίου τοῦ Ματζουκάτου τοῦ Κοινοπίου καὶ τοῦ Τραχανειώτου καὶ τῶν ἄλλων συντρόφων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ προσοδίου ὅπερ μὲ εὐηργέτησεν ὁ αὐθέντης ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος λαμβάνειν ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ Κοινοκόμετρον μηνικῶς ἔλαβον ἀρχὴν σταυρᾶτα νομίσματα δέκα: —

60. + μηνὶ νοεμβρίῳ κς̄ Ἰνδ. δ^{ης} τοῦ ςϠλδ (= 1425) ἔτους ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Ἀδάμη λόγῳ τῶν ἐνόχων τοῦ Κοινοκόμετρον διὰ σταυρᾶτων νομίσματα δέκα: —

1) korrigiert aus Σεβαστιανοῦ.

61. + δεκεμβρίῳ κ̄ε̄ ἰνδ. δ⁷: ἔλαβον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀδάμη λόγῳ τῶν ἐνόχων πάλιν διὰ σταυράτων νομίσματα δέκα:

62. + ἰανουαρίῳ κ̄η̄ ἰνδ. δ⁷: ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Κουνούπη εἰς τὸ Κουκκόμετρον παρόντος τοῦ Δισυπάτου τοῦ γραμματικοῦ καὶ τοῦ Κουουπίου νομίσματα δέκα: —

63. + μηνὶ μαρτίῳ β² ἰνδ. δ⁷: ἔλαβον ὑπὲρ τοῦ φεβρουαρίου λόγῳ τοῦ Κουουπίου καὶ τοῦ Ματζουκάτου καὶ τοῦ Δισυπάτου τοῦ γραμματικοῦ ἀπὸ τοῦ Μάκαρος τοῦ γραμματικοῦ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ Κουκκομέτρον νομίσματα δέκα: —

64. + μηνὶ μαρτίῳ ῑη̄ ἰνδ. δ⁷: ἔλαβον ὑπὲρ τοῦ μαρτίου παρόντων τοῦ τε Κουουπίου τοῦ Ματζουκάτου, τοῦ Δισυπάτου τοῦ Γαλι(ώτρου) τοῦ γραμματικοῦ νομίσματα δέκα ἀπὸ τοῦ γέροντος τοῦ Μαγίστρου τοῦ καὶ τυφλοῦ τὸν ἕνα ὀφθαλμόν: —

65. μηνὶ ἀπριλίῳ λ ἰνδ. δ⁷: ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Κουουπίου τοῦ ἄρχοντος παρόντος τοῦ τε Ματζουκάτου τοῦ Δισυπάτου τοῦ κῦρ Γαλιώτου τοῦ γραμματικοῦ νομίσματα δέκα ὧν τὰ μὲν τρία προέλαβον· τὰ δὲ ἐπὶ ἐδανείσατο αὐτὸς ἀπὸ τοῦ νέου Δορμοκαΐτου καὶ δέδωκέ μοι ταῦτα: —

66. + μηνὶ μαῖῳ κθ̄ ἰνδ. δ⁷: ἀπέστειλέ μοι ὁ ἄρχων ὁ Γαλλιῶτος μετὰ τοῦ Μαγκαφᾶ τοῦ καταλλάκτου σταυρᾶτα νομίσματα δέκα καὶ ἔλαβον αὐτὰ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸ παλάτιον:

67. + μηνὶ ἰουνίῳ κθ̄ ἰνδ. δ⁷: ἀπέστειλέ μοι εἰς τὸ ὠσπήτιόν μου οἱ ἄρχοντες ὁ τε Γαλιῶτος καὶ ὁ Κουνούπης μετὰ τοῦ Δευδρηνοῦ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ κομμερκίου τοῦ οἴνου σταυράτων νομίσματα δέκα:

68. + μηνὶ ἰουλίῳ λ̄ ἰνδ. δ⁷: ἔδωκέ μοι ὁ ἄρχων ὁ Γαλιῶτος παρόντος τοῦ Μαγκαφᾶ καὶ τοῦ Δισυπάτου τοῦ γραμματικοῦ νομίσματα δέκα: +

69. + μηνὶ ἀγρούστῳ κξ̄ ἰνδ. δ⁷: ἔδωκέ μοι ὁ ἄρχων ὁ Κουνούπης παρόντος τοῦ Γαλιώτου σταυράτων νομίσματα δέκα: +

70. + μηνὶ ὀκτωβρίῳ γ ἰνδ. ε⁷: ἔλαβον ὑπὲρ τοῦ σεπτεμβρίου τῆς ε⁷: ἰνδ. εἰς τελείωσιν τοῦ χρόνου ἀπὸ τοῦ Κουνούπη παρόντος καὶ τοῦ Γαλιώτου σταυρᾶτα νομίσματα δέκα: +

(Die andere Hälfte von f. 3^r ist leer; ff. 3^v u. 4^r, welche auch leer gelassen wurden, hat eine spätere Hand mit wertlosen grammatischen Notizen gefüllt.)
f. 4^v (das obere Drittel leer).

71. + μηνὶ ἰανουαρίῳ λα ἰνδ. ῑγ̄ του 5⁷ διγ̄ (= 1405) ἔτους ἐγεννήθη μοι ὁ Μανουήλ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου μετὰ τὸ ἀποφάλαι τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τὸν ἐσπερινόν: +

(Der Rest von f. 4^v ist leer geblieben.)

72. f. 5^r + τῆ̄ κξ̄ (leerer Platz für 2 Zeilen).

73. + μηνὶ ἰουλίῳ ιξ̄ ἐν ἔτει (leerer Platz für 2 Zeilen).

74. + μηνί Ιουλίῳ εἰς Ἰνδ. $\overline{\text{ιγ}^{\eta}}$ τοῦ $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{κ}^{\text{η}}\text{ου}$ (= 1420) ἔτους ἡμέρα τετράδι ὥρα δ', ἐγεννήθη μοι ὁ υἱός μου Ἀντώνιος. ὃν δέσποινά μου Θεοτόκε μετὰ τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πρεσβεΐαις τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου φυλάττοις ἐν ὑγείᾳ καὶ εὐθυμίᾳ καὶ εὐτυχίᾳ εἰς χρόνους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ πρὸ παντὸς ζῶντα πρὸς ἀποδοχὴν τὴν σὴν καὶ τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτήρος πάντων τῶν χριστιανῶν: +

75. + μηνί μαρτίῳ κθ Ἰνδικτ. πρώτης (?) τοῦ $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{λ}^{\text{ου}}\text{Ϛ}^{\text{ου}}$ (= 1428) ἔτους τῇ μεγάλῃ δευτέρᾳ ὥρα γ' ἐγεννήθη μοι ὁ υἱός μου Γεώργιος ὃν Χριστὲ βασιλεῦ φυλάττοις εἰς μακροὺς χρόνους εὐτυχοῦντα καὶ ζῶντα καὶ πολιτευόμενον πρὸς τὴν σὴν ἀποδοχὴν: +

76. + μηνί ὀκτωβρίῳ ἡ' Ἰνδικτ. β' τέθνηκεν ὁ αὐτὸς ἡμέρα παρασκευῆ ὥρα ζ' τῆς ἡμέρας οὐπερ ἡ τελευταῖα ἡφατό μου μέχρις ὄστων καὶ μυελῶν καὶ σχεδὸν ἔκφρων ἐγγενόμην ὑπὸ τῆς πολλῆς μου λύπης: +

77. + μηνί Σεπτεμβρίῳ δ' Ἰνδ. ιδ' ἡμέρα κυριακῆ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἐρχομένης τῆς β' τοῦ $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{μ}^{\text{ου}}$ (= 1435) ἔτους, τέθνηκεν ἡ ποθεινοτάτη καὶ ἐρασιμωτάτη μου θυγάτηρ, ἡ ἐν πάσαις ἀρεταῖς πολλῶν παρθένων τιμημένην ὑπερφέρουσα κυρὰ Μαρία ὑπὸ σφοδροτάτου λοιμώδους νοσήματος ὃ δὲ τεαύτης θάνατος ἐγένετο πρόξενος ἡμῖν πολλῶν συμφορῶν καὶ ἡμιθνεῖς ἡμᾶς ἀπέφηνε καὶ ζῶμεν ζωὴν πικρὰν καὶ ὀδυνηρὰν κατ' οὐδὲν τῶν τεθνηκότων διαφέροντες: +

f. 5^v (die erste Hälfte leer).

78. + μηνί Ἰανουαρίῳ Ἰνδικτ. ιε' τοῦ $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{λ}^{\text{ου}}$. (= 1422?) ἔτους διέβη ἀπὸ Ἀνατολῆς εἰς Δύσιν διὰ τῆς Καλλιουπόλεως συναργείᾳ καὶ ναυσὶ τῶν Γενοβίζων ἄνευ τῆς ββουλῆς τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου ὁ Μουράτης ὁ υἱός τοῦ Σουλτάνου μετὰ τοῦ Μουσταφᾶ τοῦ θείου αὐτοῦ υἱοῦ τοῦ Παγιαζήτη καὶ ἀφέντευεν αὐτὸς τῶν φουσάτων μετ' ἐπιβουλῆς, ἀλοὺς πταρὰ τοῦ Ἀμουράτου ἀπειπύγη εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν (sic): +

79. + ἐν ἔτει $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{κ}^{\text{η}}\text{ου}$ (1420) Ἰνδικτ. ιγ' ἀρξαμένης ἀπὸ τῆς α' τοῦ Σεπτεβρίου ἐγένετο καὶ ἐν χειμῶνι καὶ ἔαρι καὶ θέρει διὰ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀφορία τοῦ στίου παντελῆς κατὰ τε Δύσιν καὶ Ἀνατολὴν ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀνομβροσίας καὶ ξηρασίας καὶ τῶν σφοδρῶν καὶ συνεχῶν ἀνέμων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σεισμοὶ πολλοὶ ἐπῆλθον διαφόρως ἐν τῷ τοιοῦτῳ χρόνῳ· μάλιστα ἐν τῷ Ιουλίῳ μηνί ἰσχυροὶ καὶ μεγάλοι σχεδὸν πτώσιν ἀπειλοῦντες πάση τῇ πόλει Θεσσαλονίκῃ, ἀλλὰ καὶ πολλὴ καὶ μεγάλη φθορὰ καὶ κατάλυσις τῆς μεγάλης Βλαχίας παρὰ τῶν Τούρκων· καὶ φόνος τῶν παίδων τοῦ Μύρτζου βοηθόντα τοῦ τε Μιχαήλου τοῦ ἀσελγῶς βιοῦντος καὶ τῶν ἄλλων παιδίων αὐτοῦ: +

80. + μηνί μαίῳ κ' Ἰνδ. ιδδ' τοῦ $\text{Ϛ}^{\text{ου}}\text{Ϟ}^{\text{ου}}\text{κ}^{\text{θ}}\text{ου}$ (1421) ἔτους διὰ

θαύματος τοῦ μεγάλου Δημητρίου λυσεντερικῆ καὶ ἐπιληπτικῆ νόσῳ τέθνηκεν ὁ ἄθεος καὶ ἀσεβῆς σουλτάνος ὁ Κυρτζής ὁ τῶν Ἀγαρηῶν ἡγεμῶν ὅτις ἐπέλεξε καὶ ἐστενοχώρει σφόδρα τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ πάντα πράγματα:

81. μηνὶ ἀγρούστῳ ἰε καὶ ἔτει τῷ ἄνωθην ἀποκατέστησεν ὁ εὖσε-
(βέστατος βασιλεὺς) κῆρ Μανουήλ ὁ Παλαιολόγος ἀναλώμασι καὶ ἐπι-
μελείᾳ καὶ ναυσίν αὐτοῦ ἤσεν λ . . . εἰς τὴν Καλ-
λιούπολιν αὐθέντης πάσης τῆς Δύσεως: +

82. f. 325^r + μηνὶ ἀπριλίῳ ἧ ἡμέρᾳ λαμπρᾷ κυριακῇ μετὰ τὴν
θείαν λειτουργίαν, ἔτους 500^{ου} 800^{ου} (= 1425) ἔτους (sic) ἰνδ. 7^{ης}
ἦλθον ἀπὸ τῆς δυστυχούς πόλεως Θεσσαλονίκης διὰ τὰ συμβάντα
ἐκείσε μεγάλα καὶ ἀφόρητα δεινὰ παραχωρήσει θεοῦ καὶ τὸν γεγενη-
μένον ἀποκλεισμόν ἐκείσε πικρὸν καὶ ὀλέθριον παρὰ τοῦ δυσσεβοῦς
Ἄμουράτου τοῦ αὐθέντου τῶν Τούρκων καὶ διὰ τὸ γενέσθαι τὴν πα-
ναθλίαν πόλιν ἐκελην ὑπὸ τὴν δουλωσύνην Φράγγων τῶν Βενετῶν·
διὰ ταῦτα πάντα τὰ δεινὰ ἦλθον ἐκεῖθεν εἰς τὴν θεοδόξαστον καὶ θεο-
μεγάλυντον Κωνσταντινούπολιν:

83. + μηνὶ νοεμβρίῳ κδ ἰνδ. 8^{ης} τοῦ ἁγίου Μερκουρίου ἡμέρᾳ πα-
ρασκευῆ ὥρα δελιῆς ἔτους 500^{ου} 800^{ου} (= 1425) ἦλθε καὶ ἡ φαμίλια
μου ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὴν θεόσωστον Κωνσταντινούπολιν: +

(Es folgt ein leerer Platz, auf den eine spätere Hand folgendes Wortspiel ge-
schrieben hat: ἄν ὁ κριτῆς οἰδᾷς με τὸν κρίναντά σε καὶ παραβλέψῃς τὴν
κρίσιν ἐν τῇ κρίσει, κατακρινῶ σε τὴν τελευταίαν κρίσιν· εἰ δ' ἐξάγεις
μου τὴν κρίσιν ὡσπερ θέμις δικαίαν, οὐ πρὸς χάριν τὴν κρίσιν εὔρεις
με φιλάνθρωπε κριτὰ ἐν κρίσει:)

84. + μηνὶ νοεμβρίῳ κς ἰνδ. α^{ης} τοῦ 500^{ου} 800^{ου} (= 1437) ἔτους
δρῶν βασιλεὺς κῆρ Μανουήλ (so unvollständig).

85. + μηνὶ νοεμβρίῳ κς ἰνδ. α^{ης} τοῦ 500^{ου} 800^{ου} (= 1437) ἔτους
ἀπορήσας ὁ βασιλεὺς κῆρ Ἰωάννης ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐπιθέσεως τῶν
Τούρκων καὶ τοῦ αὐθέντου αὐτῶν τοῦ Μουράτμπεη, εἰσῆλθεν εἰς τὰ
κάτεργα τῶν Βενετῶν ἀποσταλέντα μὲν παρὰ τοῦ πάπα δι' ἐξόδων
αὐτοῦ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει δέκα τὸν ἀριθμόν· ἐν οἷς εἰσῆλθε καὶ
ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης κῆρ Ἰωσήφ καὶ μετ' αὐτοῦ ἀρχιερεῖς τριά-
κοντα καὶ οἱ πρῶτοι ὀφφικιάλιοι τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν
Φραγγίαν ἵνα γένηται σύνοδος οἰκουμηνικῆ καὶ διαλεχθῶσι περὶ τοῦ
δόγματος τῶν Φράγγων ὅπως λέγουσιν ὅτι ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα καὶ
ἐκ τοῦ νιοῦ· καὶ εἰ ὁμονόησουσιν ἐξέλθωσι καὶ κατὰ τῶν ἀσεβῶν· δε-
δώκασιν δὲ οἱ Φράγγοι τὰς ἐξόδους τῶν κατέργων καὶ τζαγρατόρους τρια-
κοσίους εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως· καὶ δύο κάτεργα ὀλοχρονικὰ φυλάτ-
τειν τὴν πόλιν διὰ θαλάττης· καὶ ὁ θεὸς μόνος καὶ ἡ ὑπεραγία θεο-

80 λυσεντερικῆ korrigiert aus δυσεντερικῆ.

τόκος ἢ Ὁδηγήτρια ἵνα ποιήσῃ πὸ συμφέρον ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν· ἤλθε δὲ καὶ ὁ πανευτυχέστατος διεσπότης κῦρ Κωνσταντίνος ἀπὸ τοῦ Μορέως, φύλαξ σὺν θεῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνὴρ ὃς ἄριστος συνετός τε καὶ φρόνιμος καὶ σώφρων καὶ ἀνδρείος +

(Es folgt die über Jahre und Wochen handelnde Notiz, zweimal geschrieben, siehe unten S. 155 Anm.².)

f. 325^v.

86. + γέρων ὁ <Μ>ετριώτης ἦν ἀδελφὸς τοῦ τε Μανουὴλ τοῦ Μετριώτη καὶ Ἰωάννου: — οὗτος δὴ ὁ γέρων ὁ Μετριώτης ἔλαβε γυναῖκα πρώτην τὴν θυγατέρα τῆς Δαμαλοῦς, μεθ' ἧς ἐποίησε παιδία τρία· τὸν κῦρ Ἰωάννην τὸν Μετριώτην, τὸν κῦρ Μιχαὴλ τὸν εἰς τὸν Τάναϊν ἀποδημήσαντα καὶ θυγατέρα μίαν ἣν ἔλαβεν ὁ Ἀλληλούϊας ὁ ἀδελφὸς τῆς Καισαρίσης γυναῖκα· μετὰ ταῦτα ἔλαβεν ὁ γέρων ὁ Μετριώτης δευτέραν γυναῖκα τὴν μητέρα Πλατυσκαλίτου τοῦ καταλλάκτου· ἡ δὲ προεἶχεν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς αὐτῆς; τὸν Πλατυσκαλίτην· καὶ θυγατέρα μίαν ἣν ἔλαβεν ὁ Χαλαζᾶς ὁ καταλλάκτης γυναῖκα· καὶ ἦν προγονὴ τοῦ γέροντος τοῦ Μετριώτου μεθ' ἧς ἐποίησεν ὁ Χαλαζᾶς τὴν γυναῖκα τοῦ Βελισαρίου ἣν ἔχει νῦν ὁ Κουνάλῃς· ὅσα δὲ παιδία ἐποίησεν ὁ γέρων ὁ Μετριώτης μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ Πλατυσκαλίτου πάντα ἀπέθανον· τὰ ὀσπήτια τὰ γονικὰ τοῦ Μετριώτου ἦσαν εἰς τοῦ Κοντοπετρῆ καὶ μετὰ ταῦτα (?) ἀπῆγεν εἰς τῆς Ἀγουλιανῆς (?) τὸ τριόδιον· ἦσαν καὶ τὰ ὀσπήτια τοῦ Ἀρμενοπούλου τοῦ καλογήρου πρότερον τοῦ Μετριώτου· καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς προῖκα τῆ πρώτῃ θυγατρὶ αὐτοῦ ἣν εἶχε γυναῖκα ὁ Ἀλληλούϊας ὅσπερ καὶ ἐπώλησεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀρμενόπουλον: —

(Das übrige, ebenso wie ff. 326—327^v sind leer geblieben; f. 327^v von späterer Hand: ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ἐς ἕστερον: + ἐπίδαμνος τὸ νῦν Ἀρράχιον κ. τ. λ. (siehe unten). f. 328^v die metrischen Notizen (siehe unten).

87. f. 328^v + Σωματειανὸς ὁ Μιχαὴλ ὄφειλε πρὸς τὸν εὐαγγῆ κληρον τῶν παναγιωτάτων Ἀσωμάτων ἀπὸ τοῦ βιβαρίου αὐτῶν νομίσματα τριακόσια ἅ καὶ ὄφειλε δοῦναι τοῖς κληρικοῖς κατὰ τὸν ἱανουάριον μῆνα τῆς ιγ' καὶ ὑπεσχέθη δοῦναι αὐτὰ ἐν μηνὶ μαῖω τῆς αὐτῆς ἰνδ. ἀφ' ὧν καὶ ἔδωκε μόνα νομίσματα ρ· καὶ ὀφείλει καὶ νομίσματα διακόσια· ἤρξατο δὲ πάλιν ὁ ἕτερος· χρόνος ἀπὸ τοῦ <κανουαρίου> τῆς ιγ' ἵνα πληρωθῆ ἕως τὸν ἱανουάριον τῆς ιδ'· καὶ ὀφείλει δοῦναι τῷ κληρῷ νομίσματα τ ἄνευ τῶν τριακοσίων τῶν προσοφειλομένων παρ' αὐτοῦ· ἔλαβεν ὁ Ἀμυριώτης οἰκονόμως ἀπὸ τοῦ καρὰβλου ὅπερ ἤλθε πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν ἀγίων Ἀγγέλων εἰς τὴν ὀκτα<μερίαν> ἣν ἔχει ὁ κληρὸς τῶν ἀγίων Ἀγγέλων ἀπὸ τοῦ κομμερκίου κατὰ τὴν ιγ'^v ἰνδ. ἄσπρων χιλια? καὶ ὑπεσχέθη ποιῆσαι <σκ>άμνονς καὶ σταταρέας καὶ εὐαγγέλιον καὶ οὐδὲν τι ἐποίησε· ἔλαβεν ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδ. ιδ'^v

87 σταταραίας. μεγαλίας Παναγίας.

ἀπὸ τῆς ἑξαμερείας τῶν ἀρίων Ἀγγέλων ταῦτα καὶ τὸ κουμέριον ἀπὸ τῶν Παλαιολόγων ἄσπρα αὐ καὶ οὐδὲν τι ἔδωκεν· ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ὀκταμερείας κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα τῆς μεγάλης Παναγίας ἄσπρα β̄ διὰ πάντων καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπῆρεν ὁ δεσπότης δανειακὰ ἄσπρα χ̄.

88. + μηνὶ ἰανουαρίῳ κδ̄ ἰνδ. πρώτης τοῦ ς^{ου} ϯ^{ου} λ^{ου} α^{ου} (= 1423) ἔτους ἐπέρασε ὁ Μουράτης ὁ υἱὸς τοῦ σουλιάνου ἀπὸ Δύσεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἀπέκλεισε δόλω καὶ ἐπιβουλῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Μουσταφᾶν εἰς τὴν Νίκαιαν ὃν ἐξήγαγεν ὁ βασιλεὺς κῦρ Μανουήλ ὁ Παλαιολόγος κατ' αὐτοῦ· καὶ προῦδόθη παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἰπιπάρ Ἀλιάζη Τούρκου καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ὁ Μουράτης τῇ κ̄ τοῦ ἄνω δηλωθέντος Ἰανουαρίου μηνός: +

89. + μηνὶ ἰῶ ἰβ̄ ἰνδ. δευτέρας ἐλάβομεν ἀπὸ τοῦ Φρασιάρη κυροῦ Πέτρου μετὰ τοῦ τοῦ τρωανᾶ(?) περὶ τῶν ἐργαστηρίων ὧν ἔχει προσωπικῶς παρὰ τῆς ἀγίας . . <Σοφ>ίας νομίσματα ὀκτὼ ὑπὲρ ἑξαμηναίου ἑνὸς τοῦ εἰσῆλευσομένου ἀρχομένου ἀπὸ τῆς . . ἀγούστου τῆς νῦν τρεχούσης β̄(?) ἰνδικτ. ἐτάχθη καὶ συνεφωνήθη ἵνα κατὰ μὲν τὸν καιρὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ παρέχη νομίσματα ις, εἰς δὲ τὸν τῆς εἰρήνης εἴκοσι τρεῖς ἐξ ὧν λαμβάνομεν ἐγὼ ιη ὁ δὲ Τρωανᾶς (πετρωανᾶς?) ε̄· ὁμοίως δὲ ἀναλόγως πρὸς τὰ κγ̄ ὀφείλει μερῶς εἶσθαι καὶ τὰ ις.

§ 3. Charakteristik.

Die Notizen können dem Inhalte nach in drei Gruppen zerlegt werden:

I) Wirtschaftsnotizen (Nr. 1—70). Diese stehen auf den ff. A^v, 1^r, 1^v, 2^r, 2^v und 3^r. Die untere Hälfte von f. 3^v nebst 3^r und 4^r hat der Notizenschreiber unbeschrieben gelassen, offenbar zur Fortsetzung seiner Wirtschaftsnotizen. Auf diesen leeren Platz hat eine spätere Hand wertlose Notizen grammatischen Inhalts eingeschrieben. Diese wirtschaftlichen Notizen, in welchen der alte Buchbesitzer angibt, wann, woher, weshalb und wieviel Geld er einkassiert, oder wann, wo, an wen und weswegen er bezahlt hat, sind teils in Thessalonike (Nr. 1—52), teils in Konstantinopel (53—70) geschrieben. Die beiden Perioden wurden vom Schreiber selbst durch eine wagerechte Linie voneinander getrennt (f. 2^v, siehe oben Notiz Nr. 52). Wirtschaftliche Notizen mit andern geschichtlichen Inhalts sind auch auf f. 328^v enthalten (Nr. 87); hier aber handelt es sich um gemeinsame Rechte und Ansprüche verschiedener Teilhaber. Der alte Besitzer des Aristidesbuches schrieb also seine persönlichen Geschäftsnotizen gesondert von den mit anderen gemeinsamen Rechnungen.

II) Familiennotizen (Nr. 71—77. 82—83). Von diesen findet sich Nr. 71 allein für sich auf dem untersten Teil von f. 4^v; diese Seite

hat der Schreiber fast vollständig leer gelassen, da er offenbar beabsichtigte, diese Familiennotizen mit der Zeitangabe seiner Vermählung, vielleicht auch seiner Priesterweihe und sicher der Geburt seiner Tochter Maria zu ergänzen, von der lediglich der Tod in Notiz 77 angegeben wird. Nr. 72—77 finden sich auf f. 5^r, dessen größter Teil wiederum, wie auch die obere Hälfte von f. 5^v, zur Mitteilung ähnlicher Ereignisse leer gelassen ist.

III) Historische Reminiszenzen (Nr. 49. 78—81. 82. 84. 85. 88). Von diesen sind 49. 78—81 und 88 in Thessalonike geschrieben und beziehen sich auf diese Stadt, 82—84 auf Konstantinopel.

IV) Juristisch-kanonistische Notizen. Eine solche ist Nr. 86 (f. 325^v), die in Thessalonike geschrieben sich auf eine Erbschaft zwischen Familien dieser Stadt bezieht¹⁾; außerdem Nr. 87 (f. 327^v) „ὄσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ἐς ὕστερον, Ἐπίδαμνος τὸ νῦν Λυρράχιον . . . usw.“²⁾

V) Metrische Notizen (f. 325^r). In diesen, die von ganz untergeordneter Bedeutung sind, werden das „ἡρωικὸν μέτρον“, „λαμβικόν“, „ἔλεγειον“, „τὸ νῦν πολιτευόμενον λαμβικὸν μέτρον, ὅπερ καὶ ἐν τῷ συναξαρίῳ ἐστίν“, der „σπονδεῖος“, „προχαῖος“ und „ἀνάκαιστος“ besprochen.

§ 4. Zeitfolge.

Die Notizen sind zu verschiedenen Zeiten vom Jahre 1419 bis 1438 geschrieben und, wie gesagt, teils in Thessalonike, teils in Konstantinopel. Die chronologische Reihenfolge ist eingehalten: **1419**: Nr. 1—8. 10—25. 74. 79. **1420**: Nr. 26—37. 80. 87. **1421**: Nr. 38—50. 78. **1422**: Nr. 9. 51. 88. **1423**: Nr. 52. **1424**: Nr. 89. **1425**: Nr. 82—83. **1426**: Nr. 53—69. **1427**: Nr. 70. **1428**: Nr. 75. **1433**: Nr. 76. **1435**: Nr. 77. **1437**: Nr. 84—85. Nr. 71 ist nicht im Jahre 1405, dem Geburtsjahr des Sohnes Manuel, sondern später und, wie es scheint, aus dem Gedächtnis geschrieben. Aus dem auf f. 4^v leer gelassenen Platz läßt sich schließen, daß der Buchbesitzer beabsichtigte, noch andere

1) Als thessalonikisch sind die in dieser Notiz vorkommenden Familiennamen Πλατυσκαλίτης (Viz. Vrem. Bd. 13 Beilage XLIV, 18. Ebenda Bd. 17, 106, 3) Κουβάλης (Eb. Bd. 17 Nr. 32, 123) Ἀρμενόπουλος (Migne, P. Gr. 150, 5. 10) bezeugt.

2) Vgl. Πάλλη καὶ Ποτλή, Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων Bd. 5 S. 495 ff. und Σπ. Π. Λάμπρον, Νέος Ἑλληνομνήμων Bd. 6 S. 487. Hier ist noch eine andere Notiz zu erwähnen, die sich auf f. 325^r findet und also lautet: „τρεττὴν κυκλοφορικῆς ἐτῶν ἑβδομάδων. ἦγον ἐπτακόσια ἑβδομήκοντα ἑπτὰ χρόνοι α^ο: Ο^ο: (= πρῶτος κύκλος) τῶν μονάδων μέχρι τῶν θ^α. β^ο: Ο^ο: τῶν δεκάδων μέχρι τῶν 4. Γ^ο: Ο^ο: τῶν ἑκατοντάδων μέχρι τῶν 8. οὐκοῦν ἀπὸ τῶν Ο^ο (= κύκλων) τῆς μονάδος ἔτη 5. καὶ ἀπὸ τῶν δεκάδων ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ ἀπὸ τῶν ἑκατοντάδων κύκλοι ἑπτὰ. ἔτσι γίνονται χρόνοι 105. δηλαδὴ ἐνιαυτοὶ ἐπτακόσιοι ἑβδομήκοντα ἑπτὰ: +“. Diese Notiz scheint aber von einer anderen Hand zu stammen.

Familiennachrichten einzutragen. Die zwischen Nr. 8 und 10 bestehende Unordnung in der Zeitfolge ist damit zu erklären, daß der Notizenschreiber die Notiz 9 aus Mangel an Platz auf dem untersten Rand I von f. A' geschrieben hat.

§ 5. Inhaltsanalyse.

Eine ausführliche Analyse des oben mitgeteilten Textes, in welchem die Nachrichten so klar für sich selbst sprechen, erscheint überflüssig. Der Schreiber notiert die Summen, die er aus dem Einkommen der sechs Hauptkirchen in Thessalonike, der des Heiligen Demetrios (Nr. 6. 15. 16. 20. 27. 39. 40. 42. 45), der Heiligen Sophia (Nr. 5. 12. 17. 22. 27. 41. 88), der Heiligen Asomatoi (Nr. 3. 18. 23. 28. 31. 32. 34. 38. 44. 86), des Heiligen Menas (Nr. 7. 8. 19. 21. 35. 47. 51), der Acheiropoietos (Nr. 4. 10. 28. 30. 32. 38. 50. 52) und der Hodegetria (Nr. 33. 43. 51. 55), bezog oder zu beziehen berechtigt war. Dieses Einkommen aus Festen (*έορτά*), Patronatsfeiern (*πανηγύρεις*)¹⁾, aus Mobilien (*καράβιον*) und Immobilienvermögen (*βιβάριον, έργαστήρια*) wurde in bestimmte Geldsummen und Naturalbeträge (17. 40) zerlegt, die am Schluß des Semesters oder der Indiktion (10. 12) unter die verschiedenen Berechtigten verteilt wurden (37). Manchmal verweigern die Kirchenbeamten die Auszahlung der Anteile (*ζητούλια*) unter dem Vorwande, daß die Kirche verschiedene Gebrauchsgegenstände nötig habe (31. 87).

Außer dem Einkommen aus den Kirchen hatte der Notizenschreiber auch das Recht, einen Teil von der Miete einiger Werkstätten zu erheben (13. 14. 24. 25. 26. 46. 48). Diese Werkstätten (*μυρεψικά έργαστήρια* 48)²⁾ waren, wie es scheint, Privateigentum der Metropolis von Thessalonike, da über sie von dem damaligen Metropolitan Symeon verfügt wurde (26. 46).

Die Geldanteile entrichteten die Priester der verschiedenen Kirchen, wie z. B. der *παπᾶς* bzw. *ιερεύς* (10—11), der *πρωτοπαπᾶς* (50), der *σακελλάριος* (31. 34. 37) und gewöhnlich der *χαρτουλάριος* (4. 5. 6. 20. 30. 41) entweder direkt dem Notizenschreiber oder indirekt durch einen dritten, z. B. durch seinen Bruder (21. 33. 37), häufiger aber durch einen Metropolitanbeamten, den *ιερομνήμων* (19), den *πρωτέκδικος* (51), den *σακκελλον* (35. 36), den *χαρτοφύλαξ* (6. 42). Letzterer schließt manchmal den Notizenschreiber von dem Anteil (*ζητούλι*) aus oder teilt die

1) Über das Fest *Δημήτρια* des Heiligen Demetrios vgl. Tafrafi, Thessalonique au XIVe siècle (Paris 1913) S. 138 ff. und die dort angeführte Literatur.

2) Als einen Pachtkontrakt solcher *μυρεψικῶν έργαστηρίων* in Thessalonike, wo auch der in Notiz 1 erwähnte Name *Σαραμίνθης* wiederkehrt, vgl. die Urkunde vom Jahre 1400 bei Miklosich-Müller, Acta et Diplomata II, S. 525.

ξητούλια unter verschiedenen Vorwänden mit anderen *δομέστικοι* (6). Aus allen diesen Notizen, besonders aber aus der Notiz 6, wo von den *δομέστικοι*¹⁾ als Mitberechtigten die Rede ist, und aus der Einmischung des Metropoliten in die Auszahlung des Einkommens (26. 42), geht klar hervor, daß unser Notizenschreiber zu dem Personal der Metropolis gehörte mit Anrechten auf Teile des Metropoliseinkommens.²⁾

Die Notizen sind vielfach interessant und lehrreich. Erst jetzt werden wir davon unterrichtet, wie die Metropolisbeamten ihr Gehalt bekamen.³⁾ Die Metropolis von Thessalonike erhob neben dem Einkommen aus ihren Privatbesitztümern⁴⁾ noch Beihilfsgelder von den Hauptkirchen der Stadt und besoldete damit ihre Beamten. Das Kircheneinkommen wurde in so viele Teile geteilt als Anwärter vorhanden waren. Die Zahl von Anteilen und Teilnehmern bei jeder Kirche stellte wahrscheinlich der Metropolit fest; das ist der Grund dafür, daß die Metropolis von Thessalonike auch in früheren Zeiten Klöstergüter als Kirchengüter zu charakterisieren versuchte, um auch davon den diesbezüglichen Anteil zu beanspruchen.⁵⁾

Auch für die Sozialverhältnisse der Stadt Thessalonike sind die Angaben des Notizenschreibers lehrreich. Die Notizen 1 und 2 bieten interessante Nachrichten über Sklavenverkauf von türkischer Seite an Christen.⁶⁾ Notiz 9 spricht von einer gewissen *Ραδηνή*⁷⁾, die Geld auf Pfand leiht.

1) Vgl. Philothei, Encomium Gregorii Palamae bei Migne P. Gr. Bd. 151, S. 638 D: „Ὁ τῆς κατὰ Θεσσαλονίκης ἐκκλησίας τῶν ἱερῶν ἁσμάτων τε καὶ μελῶν ἔξαρχος, δομέστικον ἢ συνήθεια τοῦτόν φησιν“.

2) Leider besitzen wir aus jener Zeit keine Urkunde der Metropolis von Thessalonike, um die Unterschriften der verschiedenen Officialen kontrollieren zu können. Vgl. z. B. die aus dem Jahre 1371 stammende Thessalonikeurkunde (Miklosich-Müller, Acta et Diplomata Bd. 1 S. 564, 566), in der sich „οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Θεσσαλονίκης“ unterzeichnen. Vgl. dazu auch Actes de l'Athos in Vizant. Vremennik, Beilage des 17. Bd. Nr. 6—12).

3) Tafrali, den ich auf diesen für die Thessalonikekirche hochinteressanten Text aufmerksam machte, vermochte diese Notizen nicht genügend zu benutzen, obwohl er sie in seinem Buche wiederholt zitiert.

4) Über diese kirchlichen Besitztümer im allgemeinen vgl. Tafrali, a. a. O. S. 111 Anm. 5.

5) Vgl. Miklosich-Müller, Acta et Diplomata Bd. I S. 191, wo die Mönche des Asomatoiklosters im Jahre 1339 mit dem Metropoliten streiten und Bd. II S. 519, wo der Patriarch von Konstantinopel dem Metropoliten von Thessalonike Vorwürfe macht: „ἐμάθομεν ὅτι καὶ τὸ βιβάριον τῶν Προδρομητῶν ἦνωσας τοῖς τῆς Ἐκκλησίας βιβαρίοις“.

6) Über den von den Türken geübten Sklavenhandel vgl. Tafrali, a. a. O. S. 38 ff.

7) Dieser byzantinische Familienname *Ραδηνός* ist schon bekannt. Vgl. z. B.

Die in Konstantinopel geschriebenen Notizen sind nicht minder interessant. Als unser Notizenschreiber Thessalonike verlassen hatte, „διὰ τὰ συμβάντα ἐκείσε μεγάλα καὶ ἀφόρητα δεινά“ (82), ging er nach der „θεοδοξαστον καὶ θεομεγάλυτον Κωνσταντινούπολιν“ (82).¹⁾ Sobald er in die Hauptstadt gekommen war, kam er unter die hohe Protektion des damaligen Kaisers Joannes Palaiologos, auf dessen Befehl er ein monatliches Gehalt (*προσόδιον*) aus dem Einkommen des *Κουκούμετρον* (59) bezieht. Welcher Art dieses *Κουκούμετρον* war, ob ein königliches Gut oder ein *κομμέριον*²⁾, ist nicht sicher zu sagen; wahrscheinlich scheint mir, daß es sich um ein kaiserliches Gut handelte. *δουλεία* ist vielleicht die Steuer, welche die *πάροικοι* solcher kaiserlichen Besitztümer entrichteten.³⁾ Der Kaiser begnadete (*εὐηργέτει*)⁴⁾ unter den verschiedenen *ἄρχοντες* einige als zur Erhebung dieser Steuer berechtigt (*ἐνοχοι* 59. 60. 61).⁵⁾

Nach den Notizen ist anzunehmen, daß das Einkommen aus dieser *Κουκούμετρον δουλεία* groß genug war, um mehreren Archonten und edlen Byzantinern, deren Namen in den Notizen 59—70 angeführt sind, Anteile zu gewähren. Der Schreiber notiert, daß er innerhalb eines Jahres, vom Oktober 1425 bis November 1426, eine monatliche Zulage von zehn *σταυράτα* erhielt. Die mit dem, so viel ich weiß, sonst nicht überlieferten Namen *σταυράτα* bezeichneten Münzen, welche in Notiz 53 auch *πολλτικά* genannt werden, sind jedenfalls die mit einem Kreuz

Viz. Vrem. Bd. 17 (Beilage) Nr. 66, 6, 13. 73, 5. Schlumberger, Sigillographie de l'empire Byzantin S. 573. 694.

1) Über die in jener Zeit erfolgte Übersiedelung von Thessalonikern nach der Hauptstadt vgl. Tafrafi, a. a. O. S. 16.

2) Nach Notiz 67 könnte man vielleicht an ein *κομμέριον οἴνου* denken.

3) Vgl. z. B. Actes de l'Athos in Vizant. Vremennik, Bd. 17 Beilage 58, 22 „ἀμπέλια τινα μὴ ὑποκείμενα τέλει καὶ δουλείᾳ“, 96, 7 „καὶ κατέχη μετὰ πάντων τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐκτὸς δουλείας“. Über die *πάροικοι*-Steuer vgl. besonders Urkunde 92 v. 18 ff.

4) Vgl. Sgouropoulos, Historia concilii Florentini Hagae 1660 B', κ: „Ἐτυχε δὲ δοῦς ἀναφορὰν ὁ Μηδείας κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας καὶ ἀκαιτῶν προσόδιον χρόνων δύο, ὅπερ εἶχεν εὐεργεσίαν ἀπὸ τῶν ἐν Μηδείᾳ βασιλικῶν δουλειῶν“. Actes de l'Athos a. a. O. Bd. 17 Urkunde 138, 56 „πρὸς τούτοις εὐεργετεῖ αὐτούς ἡ βασιλεία μου καὶ ἵνα οὐδὲ εἰς δόσιν καθέλκονται οἱ πάροικοι τῶν κτημάτων“.

5) Über die *ἐνοχοι* und *ἄρχοντες* als Steuererheber vgl. Actes de l'Athos a. a. O. Bd. 17 Urk. 41, 95 „διανοήλῃσιν τὴν τυχοῦσαν, οὗτε ἀπὸ δημοσιακῶν ἐνόχων“ v. 105 „οὗτε ἀπὸ τινος τῶν ἀρχόντων τῶν προσγεγῶν τῆς βασιλείας μου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων“. Vgl. noch 42, 51. 43, 51. 130, 80 „ἀδιασειστος ἀπὸ τῶν ἐπικρατούντων τὰ δίκαια τοῦ εἰρημένου χωρίου τῆς Πλουμισκᾶς“, v. 54 „σμπαραλαβὼν τὸν ἐνοχοποιούμενον τῆς ἀναγεγραμμένης Πλουμισκᾶς“.

versehenen Paläologenmünzen¹⁾ und, wie aus der Notiz hervorgeht, war ihr Wert ungefähr $12\frac{1}{2}$ Aspra.

Aber auch im allgemeinen vervollständigen diese wirtschaftlichen Notizen unsere Kenntnisse des byzantinischen Münzwesens. So wird z. B. durch Notiz 4 neuerdings bestätigt, daß das Hyperpyron kein Geldstück, sondern eine Geldsumme war. In den Notizen 4 und 7 werden die *χαλκά*, *παλαιά* und *έλαφρά άσπρα* von den *άργυρά* unterschieden.²⁾ Durch die Notiz 53 erfahren wir, daß ein *Βενέτικον φλωρον* vier Hyperpyra galt. Hochinteressant, jedoch nicht ganz klar, ist auch Notiz 58 in bezug auf das Verhältnis zwischen den verschiedenen byzantinischen Münzen.

Auch die byzantinische Onomatologie wird durch diese Notizen bereichert, da man unter den angeführten Familien- und Ortsnamen einigen hier zum erstenmal begegnet.

Endlich sind die Notizen, die ein Gelehrter, aber ganz für sich, in halbvulgärer Sprache geschrieben hat, auch sprachlich nicht ohne Interesse. Unter den seltenen Worten und Typen, wie z. B. *δανειακά*, *έξαμερία*, *σταταρέα*³⁾, finden sich einige, die in die gewöhnlichen Lexika nicht aufgenommen sind (*ζητούλι*, *σταυράτα*).

Die geschichtlichen Reminiszenzen treffen meistens bekannte Tatsachen⁴⁾; die Familiennotizen lassen den Schreiber als einen frommen, der Kirche ergebenen und seine Kinder zärtlich liebenden Mann erkennen. Eine besondere Aufmerksamkeit erweckt Notiz 9, die von der schlechten finanziellen Lage des Schreibers spricht, die ihn gezwungen habe, sein goldenes Kreuz und sein Amulet (*έγκόλιον άγιοκωνσταντινάτον*) zu versetzen.

§ 6. Der Schreiber.

Wer unser Notizenschreiber war, können wir leider nicht sicher sagen, da er nirgends seinen Namen angibt. Mehrere Indizien sprechen für Joannes Eugenikos. Nicht nur die Zeit der Notizen, sondern auch die Interessen (kanonische, metrische), die sie bekunden, passen gut zu dem, was wir von Joannes Eugenikos wissen. Dieser war Diakon und Nomophylax, hat metrische Versuche, Hymnen, Epigramme, Rätsel usw.,

1) Vgl. Svoronos, *Βυζαντινά νομισματικά ζητήματα* in Journal International d'Archéologie Numismatique Bd. 2 S. 364.

2) Ebenda S. 348 ff.

3) Das Wort findet sich nur bei Porphyrogennetos, *De Cerimoniis Aulae Byzant.* II S. 645. 769 ff.

4) Zu den Notizen 49. 78. 79. 82 vgl. Phrantzes I. I cap. 31. 38 ff. Doukas cap. XXIX und besonders Laon. *Chalkokondyles* SS. 79 ff. 227. 235, 10 ff. Die Daten stimmen freilich nicht.

Monodien und Ekphrasen geschrieben, was an den rhetorischen Inhalt der ganzen Hs gemahnt. Daß er das Synodikon der Kirche von Thessalonike¹⁾ und Monodien auf Thessalonikes Eroberung²⁾ verfaßt hat, ist ein Beweis seiner nahen Beziehungen zu der Stadt und der Kirche. Nach Thessalonikes Fall sehen wir den Joannes Eugenikos in Konstantinopel tätig, und seine verschiedenen Reden an das Paläologenhaus³⁾ bezeugen ihn als der kaiserlichen Familie ergeben, was durch die in Notiz 59 erzählte kaiserliche Wohltat gerechtfertigt würde. Und da Joannes Eugenikos als Bücherkäufer bezeugt ist⁴⁾, könnte er auch der Besitzer unseres Aristideskodex sein. Den Tod der Tochter unseres No-

1) Dieses *Συνοδικόν* ist teilweise von L. Allatius, *De Symeonum scriptis Diatriba*, Parisiis 1664, S. 186 veröffentlicht worden. Aber durch einen Druckfehler, der auch von Migne P. Gr. Bd. 155, S. 10 ff. übernommen wurde, steht im Titel Eugenius Nomophylax statt Eugenicus und dementsprechend haben alle, die über dies Synodikon gesprochen haben, einen Eugenius als Verfasser angenommen (vgl. Krumbacher, G. B. L², S. 175—176; Griech. Übersetzung von Soteriades Bd. A', S. 351. Lampros, *Neos Hellenomnemon* Bd. 9, S. 347) — mit einziger Ausnahme von L. Petit, der (*Échos d'Orient* Bd. V 1902, S. 96) den Verfasser dieses Synodikons mit dem richtigen Namen Eugenikos zitiert. Weiter unten steht wiederholt sowohl bei Allatius (S. 187—188), wie auch bei Migne (S. 11—14) richtig Eugenicus gedruckt.

2) Vgl. Lampros, *N. Hellen.* Bd. 5, S. 369. In seiner Monodie auf Konstantinopel (ebenda Bd. 5, S. 323) erinnert er an Thessalonike. Eine Monodie auf die Eroberung von Thessalonike hat auch der Bruder des Joannes, der berühmte Markos Eugenikos, geschrieben (Papadopoulos-Kerameus, *Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως* Bd. 17 *Παράρτημα* S. 52), die ebenso Lampros (*N. Hellen.* Bd. 5, S. 371), wie Bees (*Βυζαντίς* Bd. 1, S. 489) entgangen ist.

3) Vgl. Sp. Lampros, *Παλαιολόγια* Bd. A', S. 56 ff. Auch zu der Familie *Τζαμπλάκωνος*, welchen Namen unser Notizenschreiber in Notiz 59 erwähnt, hatten die Eugenikoi sehr enge Beziehungen (vgl. *Δελτίον Ἱστορικῆς Ἐταιρείας* Bd. A', S. 461 und *Φιλολ. Σύλλ. Κων/λεως* Bd. 17 *Παράρτημα* S. 48). Der Archon *Ἀλέξιος Τζαμπλάκων ὁ Καβαλλάριος* (Not. 59) wird auch in einer Urkunde von 1396 (Miklosich-Müller, Bd. II S. 566) erwähnt.

4) Vgl. die Notiz im Kodex Parisinus Suppl. grec 1202 f. 40: + Ἐγόρασα τὸ παρὸν βιβλίον παρὰ Δούκα τοῦ Πρασομάλου διὰ νομισμάτων β' ἐπὶ τῆς βασιλείας κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ Ἑλένης ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδ. ιδ' τοῦ ἔτους 5 Δκθ' ἔτους + (1421). Die Erwerbung dieses Buches fällt mit einem für unseren Notizenschreiber finanziell glücklicheren Jahre zusammen. Sollte der hier genannte *Δούκας* der Mann der in Notiz 9 erwähnten *Δούκαινα* sein? Über einen *Δημήτριος Δούκας Καβάσιλας μέγας ἀρχων Θεσσαλονίκης* vgl. *Actes de l'Athos a. a. O.* Bd. 13, XLIV, 75. Der als Schwager des Schreibers bezeichnete *Χωνιάτης* (Notiz 25) ist vielleicht identisch mit dem bei Phrantzes II, 9 erwähnten *πρωτοσέβαστος Νικόλαος Χωνιάτης*, welcher auch in Thessalonike tätig ist. Joannes Eugenikos besaß auch den Kodex Vaticanus Graecus 507 (vgl. Vogel-Gardthausen, *Die griechischen Schreiber des Mittelalters* S. 171, Anm. 1), dessen Schreiber *Καβάσιλας* uns nach Thessalonike führt, wo diese Familie lebte.

Notizenschreibers an der Pest (Nr. 77) könnte man in dem an Sarapion gerichteten Brief des Joannes Eugenikos als angedeutet erkennen.¹⁾ Auch die Namen der Kinder unseres Notizenschreibers sprechen für Joannes Eugenikos. In den Notizen wird nämlich ein Bruder des Schreibers namens Antonios wiederholt erwähnt (Nr. 1. 21), und diesen Namen seines Onkels erhält auch der 1420 geborene zweite Sohn des Schreibers (Nr. 74). Schließen wir nun daraus, daß der Notizenschreiber seinen Kindern Namen gab, die nahen Verwandten angehörten, so stehen wir vor einer Tatsache, die nicht rein zufällig zu sein scheint: die Namen, welche die anderen drei Kinder unseres Notizenschreibers tragen, Manuel (Nr. 71), Georgios (Nr. 75) und Maria (Nr. 77), sind auch Namen von Verwandten des Joannes Eugenikos; Manuel hieß sein Bruder Markos, bevor er zum Geistlichen wurde²⁾, Georgios und Maria hießen die Eltern des Eugenikos.³⁾

Gegen diese Hypothese sprechen aber zwei nicht ungewichtige Gründe. Zunächst hat die Schrift dieser Notizen, wie mir Henri Omont freundlich mitteilt, keine sichere Ähnlichkeit mit den als Autograph des Joannes Eugenikos überlieferten Notizen des Codex Paris. suppl. gr. 1202⁴⁾ und des Codex Parisinus gr. 2075⁵⁾, andererseits steht in

1) Lampros, *Παλαιολόγια* Bd. A', S. 162.

2) Andr. Demetrakopoulos, *Ἱστορία τοῦ Σχίσματος*, Leipzig 1867, S. 147. Derselben *Ὁρθόδοξος Ἑλλάς* S. 98. *Revue des Études grecques* 5 (1892) 422. *Καλλιόστου Βλαστοῦ, Δοκίμιον περὶ τοῦ Σχίσματος*, Athen 1896, S. 119 ff. Daß der Name Manuel seit alter Zeit in der Familie Eugenikos üblich war, beweist die Urkunde bei Miklosich-Müller, *Acta et Dipl.* Bd. 2, S. 427, in der der Vater des Joannes Georgios eine Erbschaft von einem älteren Manuel Eugenikos fordert. Dieser Sohn des Joannes Eugenikos, Manuel, ist vielleicht identisch mit dem aus dem XV. Jahrh. als Schreiber und Besitzer von verschiedenen Büchern bezeichneten Nomophylax *Μανουὴλ Εὐγενικός* (vgl. Vogel-Gardthausen a. a. O. S. 276). Auch in späteren Zeiten (XVI. Jahrh.) finden wir einen Manuel Eugenikos, vgl. Richard Förster, *De antiquitatibus et libris Constantinopolitanis* S. 8: „τὰ παρόντα βιβλία εἰσὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Εὐγενικοῦ“, darunter ist auch eine Aristideshs (33).

3) A. Demetrakopoulos, *Ἱστ. Σχίσμ.* S. 147. *Ὁρθόδ. Ἑλλάς* S. 98. Georgios Eugenikos, der Vater von Markos und Joannes, wird öfters als *διάκονος καὶ πρωτονοτάριος* des Patriarchats (Miklosich-Müller a. a. O. Bd. 2, S. 385, 388), als *πρωτεύδικος* (Bd. 2, S. 325, 353) und als *σακκέλιον* (Kod. 503 der *Ἱεροσολυμητικῆ Βιβλιοθήκη* von *Παπαδόπουλος-Κεραμεύς* Bd. 2, S. 569) erwähnt. Derselbe war vielleicht auch in Thessalonike tätig und hat dort vom Metropolitens Isidoros die kirchliche Weihe erhalten (vgl. *Γεδεών, Κανονικὰ Διατάξεις, Κων/λις* 1888, S. 24. Lampros, *Νέος Ἑλληνομνήμων* Bd. 9, S. 345 „περὶ τῆς ἱερωσύνης Εὐγενικοῦ ἀγαγνώστου“).

4) H. Omont, *Catal. des manusc. grecs recueillis par Emm. Miller, Paris 1897*, S. 62. Vgl. oben S. 160 Anm. 4.

5) *Revue des Ét. gr.* Bd. 5, S. 422. H. Omont, *Revue des biblioth.* Bd. 2 (1891) S. 10.

Notiz 85, wo die Rede ist von den nach Italien abgereisten Synodalgesandten, ἀπῆλθον statt ἀπῆλθουμεν; nun ist aber bekannt, daß der Nomophylax Joannes Eugenikos mit nach Italien gegangen ist. Freilich scheint mir diese Notiz (Nr. 85), die chronologisch allerletzte (1437), von einer anderen Hand, vermutlich von der des Sohnes Manuel, zu stammen, die auch andere Notizen auf derselben Seite niedergeschrieben hat.

Verzeichnis der Eigennamen und seltenen Wörter.

Άγαρηνοί 80	Καϊσάρια 86	Παλαιολόγος Ἰωάννης 85. 87
Άγουλιανῆς(?) τριόδιν 86	Καλαμαρία 49	— Κωνσταντῖνος 86
Άδάμης 60. 61	Καλή 1	— Μανουήλ 78. 81. 88
Άθριανούπολις 78	Καλλιούπολις 82	Παξιμαδάς (Σεβαστιανός)
Άληθινός 1	Καλόθετος 4. 10. 30. 38. 52	53. 55. 58
Άλιάξης (Άλιάτης?) 1. 2. 88	Καρδάμης (Ἰωάννης) 22. 37	Περδικάρης 1
Άλληλοῦσιας 86	Κουτοπετρῆς 86	Πλατυσκαλίτης 86
Άλμυριάτης 31. 34. 37	Κουκόμετρον 59. 60. 62. 63	Πόθος 14
Άλουσιάνος 53. 58. 87	Κουνάλης 86	Πρωτομακελλάριος 33 (Γεώρ
Άμουράτης 49. 78. 82	Κουνούπης 59. 62—65. 67.	γιος) 14
Άντώνιος (Bruder des	69. 70	Ῥαδηνή 9
Schreibers) 1. 21.—(Sohn)	Κυβουριάριος s. Ἰωσήφ	Σαμαμίνθης 1
74	Κυρίτζης 80	Σγουρός 6
Άρμενόπουλος 86	Κωνσταντινούπολις 82. 83.	Σίμων 15. 39
Βελιάριος 86	85	Σκουταριώτης 38
Βενέτικοι 85	Αηζικός 54	Σούδα 6
Βλαχερνίτης 2. 22	Αιγερός 58	Σταυράκιος 43
Βλαχία 79	Μάγιστρος 64	Συμῶν (Metropolit) 26. 46
Βόρενος 6	Μαγκαφᾶς 66. 68	Σωματιανός 87
Βρανός 49	Μάζαρις 19. 35	Ταρωνᾶς(?) 89
Γαζῆς (Παῦλος) 3	Μάκαρ 68	Τζαμπλάκαν 59
Γαλαδιώτης 5. 12. 17	Μανουήλ (Sohn) 58. 71	Τζιμαριστός 53
Γαλιᾶτος 64—70	Μαρία (Tochter) 77	Τραχανειώτης 59
Γενοβίβοι 78	Μαρίτζα 2	Τρωῖλος (Fischteich) 37
Γεώργιος (Sohn) 75	Ματζουκάτος 63—65	Φακράσης 48
Γρηγόριος (Ἱερομόναχος Πό-	Μετριάτης 86	Φράγγοι — Φραγγία 85
θος) 26	Μηλοτώνης(?) 58	Φρασιάρης 89
Δαμαλοῦ 86	Μιχαήλος 79	Χαλαζᾶς 86
Δενδρηνός 67	Μορέας 88	Χαλιεόπουλος 20. 50. 52
Δερμοκαίτης 65	Μουζάλαν (Βαρθολομαῖος)	Χαρίτων 19
Δισόπατος 62—65. 68	13. 24. 25. 46. 48	Χοντροχελίης 19
Δούκαινα 9	Μουράτης 78. 88	Χρυσοκέφαλος 54
Εὔμάθιος 6	Μουράτμπεης 85	Χωνειάτης 25
Θεσσαλονίκη 79—83	Μουσταφᾶς 77. 88	
Ἰωσήφ πατριάρχης 85	Μυρεψός 58	ἀγιοκωνσταντινάτον 9
— Κυβουριάριος 46	Μύρτζος 79	ἐνν (minus) 34. 87
Καβαλάριος 59	Νίκαια 88	βιβάριον 23. 87
Καβάσιλας 7. 8. 48. 51	Παγιαζήτης 78	γονικός 86

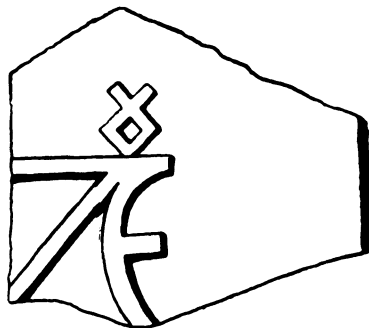
δανειακά 87	ἰσαμένος 58	ὄφφικιάλιος 85
δευτέρια 14	καράβιον 23	σκάμνος 31. 87
δοικατόπουλον 55	κάτεργον 85	στανροῦτον 19. 21. 24. 25 usw.
εἰσοδία 16	κομμέρικιον 67. 87. κομμέρ- κιν 87	τζαγκατόρος 85
ἐλειπάσθην 1	μαλαγάτινος 9	ὔελιον 9
ἐξαμερία 10. 31. 87	ὄκταμερία 48	φαμίλια 53
ἐξαμηναῖον 25. 33. 37. 51.	ὄλοχροινά (Adverb) 85	φλωρίον βενέτικον 53
89	ὄσπήτιον 67. 86	φουσαῖτον 78
ζητούλιν 31. 32. 42		

Athen.

Sokr. Kugéas.

*Προσθήκη εἰς τὰς βυζαντιακὰς ἐπιγραφὰς καὶ σφραγίδας
Ἀλμυροῦ.*

Πρὸς τοῖς ἐν Byzant. Zeitschrift XXI 165 ἀρ. 22 καὶ 23 δεδη-
μοσιευμένοις τεμαχίοις πλίνθων ἤδη ἐξετάσαντες τὸ βυζαντιακὸν τμήμα
τοῦ μουσείου Ἀλμυροῦ εὔρομεν πλείσια
τεμάχια ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν ὑπ'
ἀριθ. 22 καὶ 23 πλίνθων καὶ παρετη-
ρήσαμεν διαφορὰς ἐν τισιν αὐτῶν.
Οὕτως ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 22 πλίνθῳ ἀν-
ήκουσι καὶ ἄλλα τεμάχια, πλὴν δι'
ἐτέρας σφραγίδος βουστροφηδόν (a),
ἐκ δὲ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23 τε-
μαχίου ἕτερον δι' ἐτέρας
σφραγίδος (b).

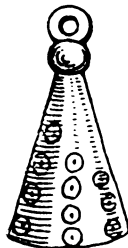
a.

b.

Ἐπίσης εἰς τὰς ἐν Byzant. Zeitschrift XVIII 502—510 δεδημοσιευ-
μένας ἑξ σφραγίδας προσθετέα καὶ μία χαλκῆ τοιαύτη βυζαντιακὴ
ἔχουσα ὦδε (ὑψ. 0^μ,030. διαμέτρον, 0^μ,013).

Ἡ σφραγὶς ἐκτυπομένη εἶναι ἀρνητικῆ,
δῆλα δὴ ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, ἐνῶ ἐπὶ
τοῦ μετάλλου τὰ γράμματα ἐνεχαράχθησαν ἐξ
ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά.

Συμπληροῦμεν δ' αὐτήν: „K(ύρι)ε βοήθη
N(ι)κ(ή)τ(α)“.

ΚΕΒΟ
ΗΘΗ
ΤΚΙ

Ἐπίσης ἐν Byzant. Zeitschrift XVII 137
ἐγράψαμεν ἐκ παραδρομῆς ἐν στίχῳ 35^ω Στέφανον Γαβριηλοπούλου
ἀντὶ Μιχαὴλ Γαβριηλοπούλου, παραβ. τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ν. Βέη ἐν
Byzant. Zeitschrift XXI 170.

Ἐν Ἀλμυροῦ.

Ν. Ι. Γιαννόπουλος.